

УДК 330.322.2

В. С. ЗДРЕНИК,

к. е. н., доцент,

Тернопільський національний економічний
університет

СУТНІСТЬ І НЕОБХІДНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

***Анотація.** У статті розглянуто сутність інвестиційного планування підприємства, сформульовано основні завдання, об'єкти та принципи інвестиційного планування, що дасть змогу ефективно управляти інвестиційною діяльністю підприємства.*

Ключові слова: планування, діяльність, стратегічне планування, інвестиційне планування, показник, план.

***Аннотация.** В статье рассматривается сущность инвестиционного планирования предприятия, сформулированы основные задачи, объекты и принципы инвестиционного планирования, что позволит эффективно управлять инвестиционной деятельностью предприятия.*

Ключевые слова: планирование, деятельность, стратегическое планирование, инвестиционное планирование, показатель, план.

***Summary.** The article examines the essence of the investment planning of enterprise formulated the basic tasks, the objects and principles of investment planning, which will help to effectively manage the investment activities of the company.*

Keywords: planning activities, strategic planning, investment planning, plan.

Постановка проблеми. В умовах нестабільності зовнішнього середовища, невизначених умов господарювання ефективність роботи підприємства багато в чому залежить від стану внутрішньофірмового планування. Підприємство в процесі своєї господарської діяльності стикається з багатьма контрагентами, і щоб зайняти своє місце на ринку і успішно функціонувати, воно повинно враховувати фактори, які впливають на його діяльність, а це, в свою чергу, вимагає планування і прогнозування власних кроків. Чим вище рівень невизначеності, який є наслідком нестабільності, тим більшого значення набуває планування. Планування – це процес прийняття управлінських рішень, які дають можливість забезпечити ефективне функціонування і розвиток підприємства в майбутньому. Саме процес планування об'єднує структурні підрозділи підприємства загальною метою діяльності та надає всім процесам односпрямованість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню економічної сутності планування інвестиційної діяльності присвятили

вітчизняні та зарубіжні вчені: А. Адаменко, І. Бланк, А. Богатирьов, А. Бутенко, І. Відоменко, М. Горохов, Н. Демчук, С. Касько, І. Кузнєцова, В. Малев, А. Пересада, О. Пилипак, О. Суслів, О. Удалий, В. Шемчук, Л. Штанько. Однак у працях наведених авторів дослідження особливостей використання інвестиційного планування на підприємствах не досить широко розглянуто, що підтверджує необхідність проведення дослідження.

Метою дослідження є формування теоретико-методологічних засад планування інвестиційної діяльності та обґрунтування необхідності використання інвестиційного планування на підприємствах в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу. Інвестиції є об'єктом внутрішньофірмового планування. Планування інвестиційної діяльності є основою управління інвестиційною діяльністю підприємства. На сучасному етапі планування інвестиційної діяльності – це процес розроблення системи планів і планових показників із забезпечення підприємства необхідними інвестиційними ресурсами й підвищення ефективності його інвестиційної діяльності в майбутньому.

Процес прийняття інвестиційних рішень є невід'ємною частиною стратегічного планування, яке повинно забезпечити узгодження довгострокових цілей підприємства та використання ресурсів, спрямованих на досягнення бажаних результатів. При цьому інвестиційне планування можна розглядати як процес реалізації стратегії.

Необхідність інвестицій при реалізації стратегії підприємства може бути обумовлена різними причинами, які можна об'єднати в такі групи:

- 1) оновлення матеріально-технічної бази;
- 2) збільшення обсягів і масштабів виробничо-господарської діяльності;
- 3) освоєння нових видів діяльності;
- 4) підвищення якості продукції.

Таким чином, планування інвестицій є стратегічним й одним з найбільш складних завдань управління підприємством. При цьому процесі важливо враховувати всі аспекти економічної діяльності підприємства, починаючи від навколишнього середовища, показників інфляції, податкових умов, стану та перспектив розвитку ринку, наявності виробничих потужностей, матеріальних ресурсів і закінчуючи стратегією фінансування проекту.

Основними завданнями інвестиційного планування є:

- визначення потреби в інвестиційних ресурсах;
- визначення можливих джерел фінансування та розгляд пов'язаних з цим питань взаємодії з інвесторами;

- підготовка фінансового розрахунку ефективності інвестицій з урахуванням повернення позикових коштів;
- розроблення детального бізнес-плану проекту для надання потенційному інвестору.

Об'єктами інвестиційного планування є:

- постановка цілей інвестиційної діяльності та розроблення інвестиційної стратегії підприємства;
- розподіл і перерозподіл інвестиційних ресурсів відповідно до змін зовнішнього і внутрішнього середовища;
- визначення стандартів інвестиційної діяльності.

Розглянемо основні принципи інвестиційного планування на підприємстві (рис. 1).

Рис. 1. Основні принципи інвестиційного планування на підприємстві

Джерело: систематизовано автором на основі [1, с. 81]

Існує кілька форм інвестиційного планування залежно від періоду його здійснення, а саме: стратегічне планування інвестиційної діяльності (понад один рік) – розроблення довгострокової інвестиційної стратегії й інвестиційної політики підприємства; тактичне планування інвестиційної діяльності (один рік) – розроблення системи середньострокових поточних планів інвестиційної діяльності; оперативне планування інвестиційної діяльності (менше одного року – квартал, місяць) – розроблення короткострокових оперативних планових завдань із питань інвестиційної

діяльності. Усі форми інвестиційного планування перебувають у тісному взаємозв'язку й здійснюються в певній послідовності, що являє собою процес інвестиційного планування. Процес планування інвестиційної діяльності на рівні підприємства може бути представлений у вигляді схеми (рис. 2).

Рис. 2. Процес планування інвестиційної діяльності підприємства

Джерело: систематизовано автором на основі [2]

Інвестиційне планування полягає в складанні прогнозів найбільш ефективного вкладення фінансових ресурсів в земельні ділянки, виробниче обладнання, будівлі, природні ресурси, розвиток продукту, цінні папери та інші активи. Інвестиційне планування необхідне для ретельного техніко-економічного обґрунтування планованих нововведень. Отже, необхідність техніко-економічного обґрунтування планів визначає систему показників інвестиційних планів: кількісні і якісні показники; об'ємні й питомі показники.

Кількісні показники виражаються абсолютними величинами: обсяг інвестицій; запровадження в дію основних виробничих фондів і виробничих потужностей; розмір грошових потоків; сума прибутку; ціна цінного папера; розмір дивідендів. Якісні показники є відносними величинами, до них належать: рентабельність інвестицій, ефективність інвестицій, фондівіддача, зниження собівартості продукції та інші показники.

Об'ємні показники встановлюють абсолютні величини інвестиційної діяльності в цілому: обсяг реальних інвестицій; обсяг фінансових інвестицій; сума кредиту тощо. Питомі показники встановлюють відношення двох або декількох взаємозалежних показників, до них належать: капітальні вкладення на одиницю виробничої потужності; позикові інвестиційні ресурси на одиницю власних коштів [3, с. 72].

Інвестиційне планування на підприємстві складається з трьох найважливіших етапів:

1. Прогнозування інвестиційної діяльності – пов'язане з розробленням загальної інвестиційної стратегії і інвестиційної політики підприємства.

2. Поточне планування інвестиційної діяльності – здійснюється у взаємозв'язку з процесом планування операційної та фінансової діяльності підприємства, розраховано, як правило, на період до одного року і дозволяє: визначити всі форми інвестиційної діяльності підприємства і джерела її фінансування; сформулювати структуру доходів і витрат підприємства; забезпечити фінансову стійкість і постійну платоспроможність підприємства; зумовити приріст і структуру активів підприємства на кінець планованого періоду.

На підприємстві розробляється кілька видів поточних інвестиційних планів:

1) план загального обсягу інвестиційної діяльності в розрізі окремих форм реального і фінансового інвестування;

2) план доходів і витрат з інвестиційної діяльності відображає всі витрати, пов'язані з реальними інвестиціями та приростом обсягу довгострокових фінансових вкладень;

3) план надходження і витрачання грошових коштів у процесі здійснення інвестиційної діяльності характеризує результати прогнозування грошових потоків від інвестиційної діяльності та забезпечує чіткий взаємозв'язок показників надходження грошових коштів, їх витрачання в плановому періоді і суми чистого грошового потоку з інвестиційної діяльності на кінець періоду;

4) балансовий план відображає результати прогнозування складу активів і структури використання фінансових коштів підприємства. При розробці балансового плану використовують укрупнену схему статей балансу підприємства.

3. Оперативне планування інвестиційної діяльності – сукупність заходів щодо ефективного розміщення фінансових ресурсів серед альтернативних варіантів інвестування. Горизонт планування при цьому не перевищує 12 місяців. У процесі оперативного планування розробляється інвестиційний бюджет підприємства, він відображає обсяг і склад всіх витрат, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, забезпечує

покриття цих витрат інвестиційними ресурсами з різних джерел і визначає обсяги фінансування, необхідного для реалізації конкретних форм і варіантів інвестування на підприємстві.

Особливою формою оперативного планування інвестиційної діяльності є платіжний календар. Він розробляється як для підприємства в цілому, деталізуючи поточний план надходження і витрачання коштів з інвестиційної діяльності, так і за окремими видами руху грошових коштів (податковий платіжний календар з інвестиційної діяльності; платіжний календар по розрахунках з постачальниками). Платіжний календар зазвичай складається на планований місяць, з розбивкою завдань за декадами, тижнями і днями.

Висновки. Значення планування полягає, насамперед, в тому, що воно може забезпечити високу ступінь і високу ймовірність досягнення мети на основі систематичної підготовки рішень. Звідси слідує, що воно є передумовою ефективної діяльності підприємства. Тому необхідно пам'ятати, що інвестиційне планування – це упорядкований процес оброблення інформації за метою формування проекту, який заздалегідь визначає показники для досягнення мети.

Список використаних джерел

1. Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов. – М. : Экономика, 2000. – 120 с.
2. Норткотт Д. Принятие инвестиционных решений / Д. Норткотт ; пер. с англ. – М. : ЮНИТИ, 2006. – 247 с.
3. Бузова И. А. Коммерческая оценка инвестиций : [учебник для вузов] / Под ред. В. Е. Есипова. – СПб. : Питер, 2007. – 432 с.